

STOP PRZEMOCY

RAPORT Z BADAŃ DOTYCZĄCYCH WYSTĘPOWANIA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY I MIASTA BORNE SULINOWO

Opracowała: dr Agnieszka Hłobił
Instytut Technologii i Edukacji
Politechnika Koszalińska

Koszalin 2013

Spis treści

1. WPROWADZENIE	3
1.1. Cele badań i problemy badawcze.....	3
1.2. Uzasadnienie realizacji badania	3
1.3. Metodologiczne podstawy badania.....	4
1.4. Charakterystyka badanej populacji.....	4
2. ANALIZA I INTERPRETACJA UZYSKANYCH WYNIKÓW BADAŃ	7
2.1. Występowanie zjawiska przemocy na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo....	8
2.2. Przyczyny zjawiska przemocy domowej na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo	12
2.3. Ofiary i sprawcy przemocy domowej w miejscu zamieszkania respondentów...	15
2.4. Reakcje respondentów na przemoc domową w miejscu ich zamieszkania	18
2.5. Osoby i instytucje, które zdaniem respondentów mogą sprzyjać zwalczaniu zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo	22
3. WNIOSKI Z BADAŃ.....	24
4. SPIS WYKRESÓW.....	26

1. WPROWADZENIE

Przestępstwa przeciwko rodzinie należą w Polsce do najczęściej popełnianych. Zajmują one trzecie miejsce w ogólnej skali przestępczości, po przestępstwach przeciwko mieniu oraz przestępstwach przeciwko życiu. Bardzo trudno jednak ustalić dokładną liczbę przypadków przemocy domowej, nie istnieje bowiem w Polsce spójny system zbierania danych na ten temat. Statystyki policyjne i sądowe nie uwzględniają ani płci ofiary, ani relacji między ofiarą i sprawcą.

Ostatnie lata przyniosły, co prawda, znaczące zmiany w postrzeganiu zjawiska przemocy w rodzinie, jednak wciąż jest ona otoczona mgłą tajemnicy i uprzedzeń, podtrzymywanych przez silnie ugruntowane w tradycji normy postępowania oparte na poczuciu wstydu i winy. Szczególnie ujawniają się one w niewielkich społecznościach miasteczek i wsi. O wadze problemu przemocy w rodzinie nie trzeba przekonywać. Przemoc domowa powoduje szkody zarówno na zdrowiu fizycznym jak też psychicznym osób jej doświadczających. Członkowie rodziny wyrządzający sobie nawzajem krzywdę, naruszają godność osobistą, wolność drugiej osoby, jej nietykalność cielesną. Zachowania takie zaburzają funkcjonowanie rodziny, uniemożliwiają prawidłowe wypełnianie jej funkcji. Jest to problem bardzo istotny, jednak niezwykle złożony i trudny do badania.

1.1. Cele badań i problemy badawcze

Głównym celem badań było uzyskanie informacji na temat występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo oraz określenie jego skali, rodzajów i grup ryzyka.

Badanie miało charakter diagnostyczny i obejmowało następujące problemy badawcze:

- Z jakimi formami przemocy spotkali się mieszkańcy regionu?
- Jakie są przyczyny przemocy w rodzinie?
- Kto najczęściej doświadcza przemocy domowej?
- Jaka jest sytuacja ofiar przemocy?
- Jakie są reakcje na przemoc w rodzinie? (przyzwolenie, obojętność, unikanie, usprawiedliwianie)?
- Czy mieszkańcy interweniują, gdy są świadkami przemocy domowej? Jakiego rodzaju działania podejmują?
- Do kogo zwracają się w tych przypadkach?
- Jakie instytucje identyfikowane są z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie?
- Jakiego rodzaju działania należy podejmować na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo, aby przeciwdziałać występowaniu zjawiska przemocy domowej?

1.2. Uzasadnienie realizacji badania

Borne Sulinowo liczące 9497 mieszkańców, położone jest w południowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. W związku z tym, że

w dużej części obszar ten tworzą wiejskie tereny popegeerowskie, problemy z którymi borykają się mieszkańcy dotyczą głównie bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia oraz zachowań patologicznych związanych z wyuczoną bezradnością, biedą. Brak wsparcia zewnętrznego po likwidacji miejsc pracy, twarda walka o własny byt, lęk i strach doprowadziły do zaniku więzi rodzinnych, sąsiedzkich. Wywołane tymi czynnikami problemy – głównie alkoholizm i narkomania doprowadziły do utraty kontroli nad własnym zachowaniem czego skutkiem są zachowania agresywne wobec najbliższych – współmałżonka i dzieci. Dzięki zaangażowaniu samorządu gminy Borne Sulinowo, podjęto dotychczas szereg przedsięwzięć w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jednym z nich jest zbadanie skali zjawiska przemocy oraz określenie grup ryzyka, które stało się głównym celem projektu „STOP PRZEMOCY”.

1.3. Metodologiczne podstawy badania

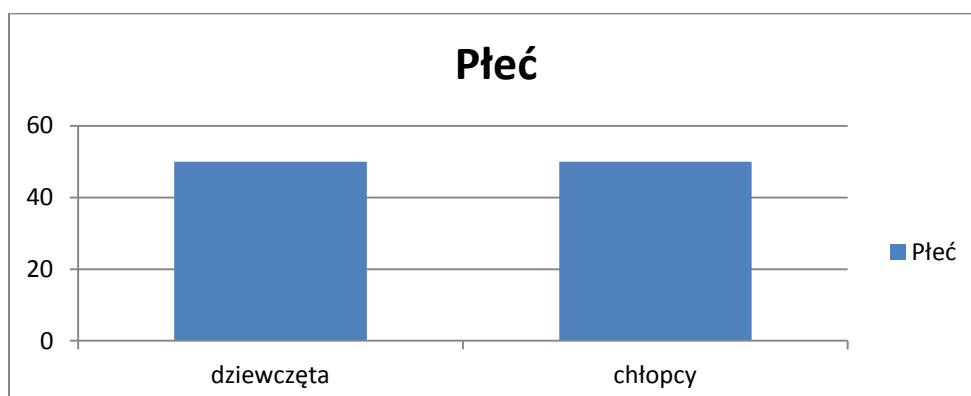
Badanie przeprowadzono w okresie wrzesień – październik 2013 r. na zlecenie Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie w ramach projektu: „Stop przemocy”. Wiodącą metodą badawczą był sondaż diagnostyczny. Badania miały charakter anonimowy i zostały zrealizowane za pomocą autorskiej ankiety przygotowanej dla celów niniejszego projektu badawczego. Obok spraw dotyczących opinii na temat przemocy, badani dzielili się osobistymi doświadczeniami związanymi z sytuacją przemocy w rodzinie.

Łącznie uzyskano 480 wypełnionych poprawnie, kompletnych ankiet. Zebrane dane analizowano łącznie – zestawiając uzyskane wyniki od osób dorosłych i młodzieży, po to, aby umożliwić szerszą perspektywę poznawczą odnośnie zjawiska przemocy na terenie miasta i gminy Borne Sulinowo.

1.4. Charakterystyka badanej populacji

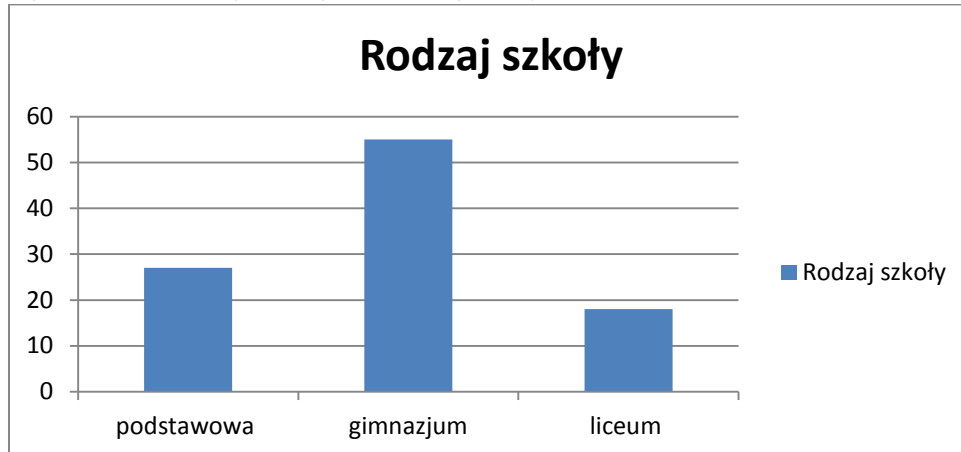
Próbę badawczą stanowiły osoby dorosłe oraz młodzież uczęszczająca do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo. W badaniu przeprowadzono 180 wywiadów ustrukturalizowanych z osobami dorosłymi oraz 300 z młodzieżą. Szczegółową charakterystykę próby badawczej prezentują niżej zamieszczone wykresy.

Wykres 1. Płeć badanej młodzieży (N=300)

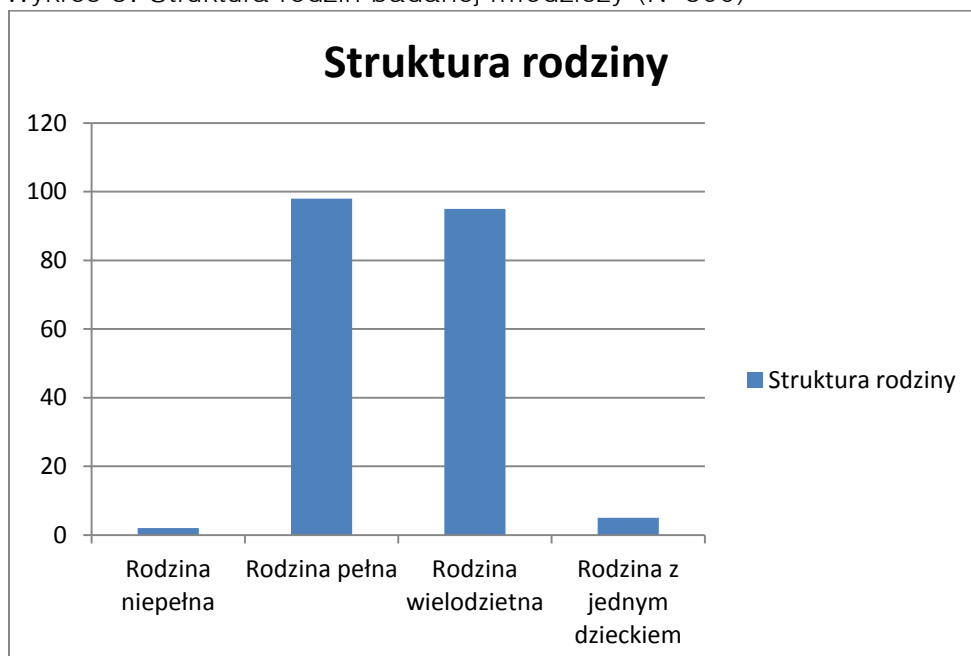
Jak widzimy na wykresie 1, próba badanej młodzieży rozłożyła się równomiernie i stanowi 50% dziewcząt oraz 50% chłopców.

Wykres 2. Rodzaj szkoły do której uczęszcza badana młodzież (N=300)

Zamieszczone dane na wykresie 2 wykazały, że udział w badaniach wzięło 27% uczniów szkoły podstawowej, 55% uczniów gimnazjum i 18% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

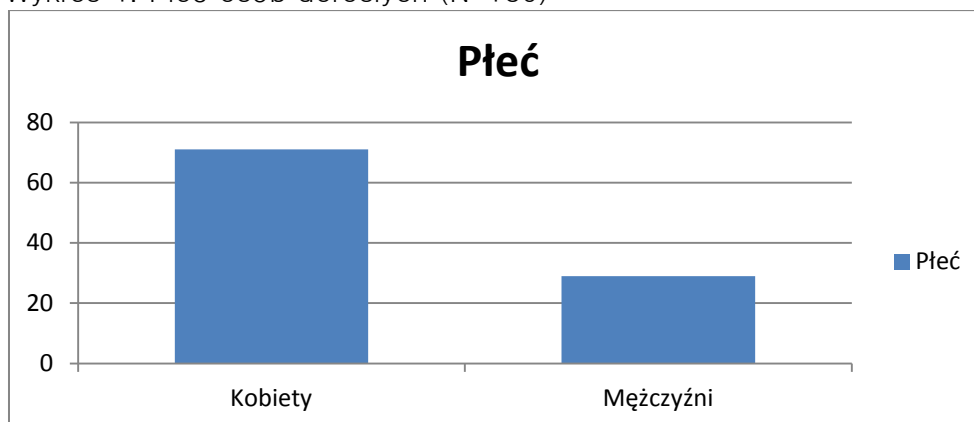
Wykres 3. Struktura rodzin badanej młodzieży (N=300)

Wykres 3 wskazuje, że 98% badanej młodzieży wywodzi się z rodzin pełnych, natomiast 2% z rodzin niepełnych. Biorąc pod uwagę strukturę rodziny pod

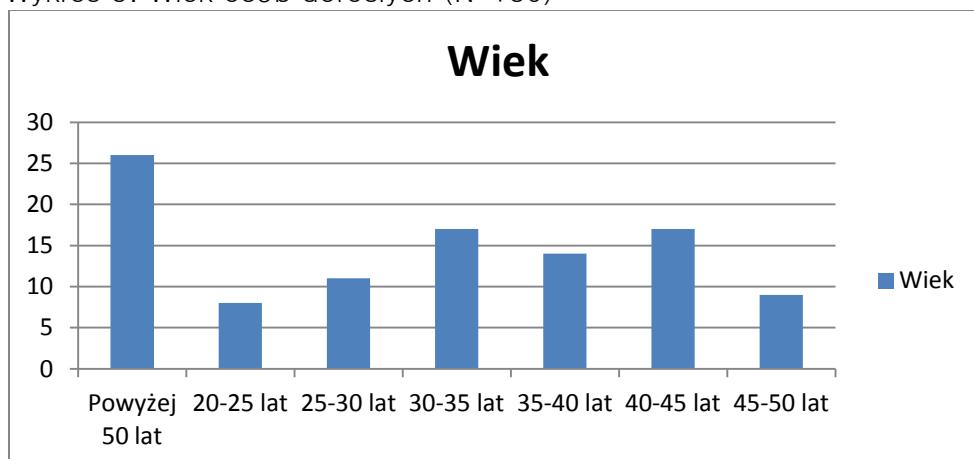
względem rodzeństwa to 95% badanej młodzieży posiada rodzeństwo, natomiast 5% stanowią jedynacy.

Wykres 4. Płeć osób dorosłych (N=180)

Jak widzimy na wykresie 4, próbę badanej populacji osób dorosłych stanowi 71% kobiet i 29% mężczyzn.

Wykres 5. Wiek osób dorosłych (N=180)

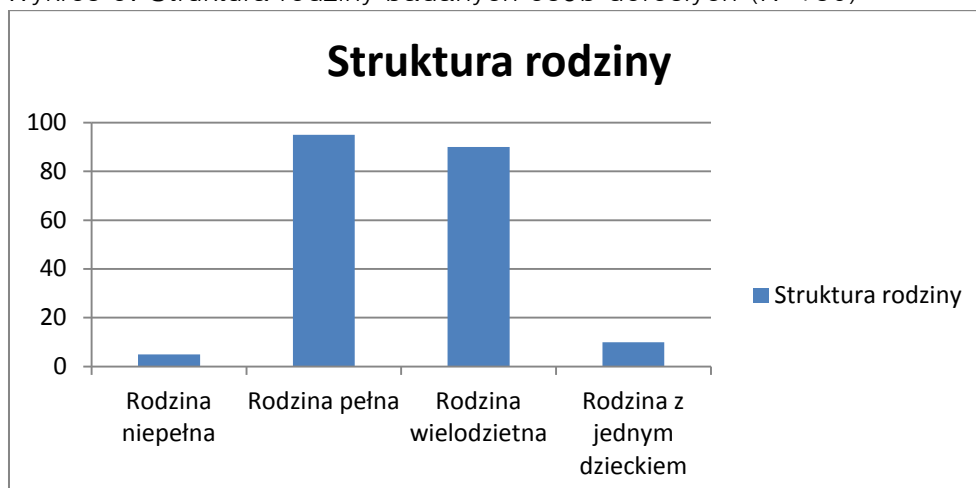

Wykres 5 wskazuje na następujące kategorie wiekowe badanych osób dorosłych:

- powyżej 50 lat– 26%
- 20–25 lat– 8%
- 25–30 lat– 11%
- 30–35 lat– 17%
- 35–40 lat– 14%
- 40–45 lat– 17%
- 45–50 lat– 9%

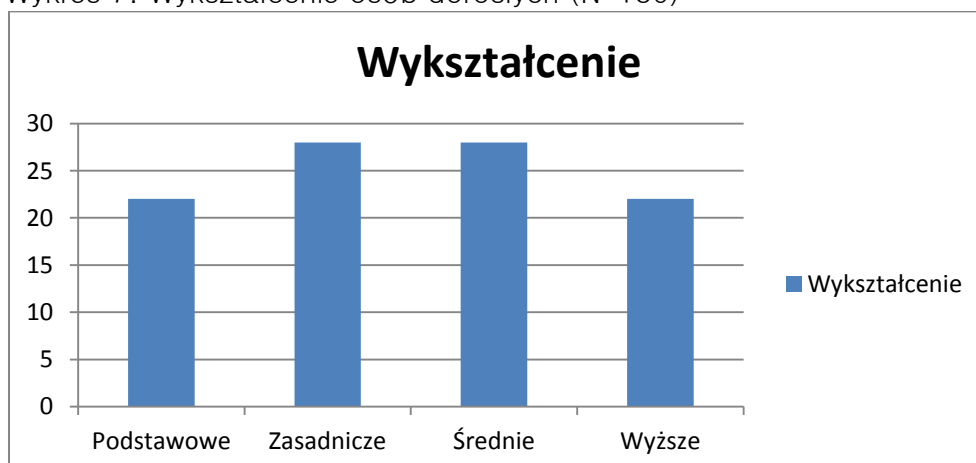
Dane pokazują, że największą grupę badanych osób dorosłych stanowią osoby powyżej 50 roku życia. Zdecydowanie mniej badanych znajduje się w przedziale wiekowym 30–35 lat oraz 40–45 lat. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 25–30 lat, 20–25 lat oraz 45–50 lat.

Wykres 6. Struktura rodziny badanych osób dorosłych (N=180)

Jak widać na wykresie 6, 95% badanych osób dorosłych reprezentuje rodziny pełne i 5% niepełne. Biorąc pod uwagę strukturę rodziny pod względem liczby dzieci, to 90% stanowią rodziny wielodzietne, natomiast 10% rodziny z jednym dzieckiem.

Wykres 7. Wykształcenie osób dorosłych (N=180)

Jak widać na wykresie 7, największą grupę stanowią osoby posiadające wykształcenie zasadnicze i średnie (po 28%), niewiele mniejszą osoby z wykształceniem podstawowym i wyższym (po 22%).

2. ANALIZA I INTERPRETACJA UZYSKANYCH WYNIKÓW BADAŃ

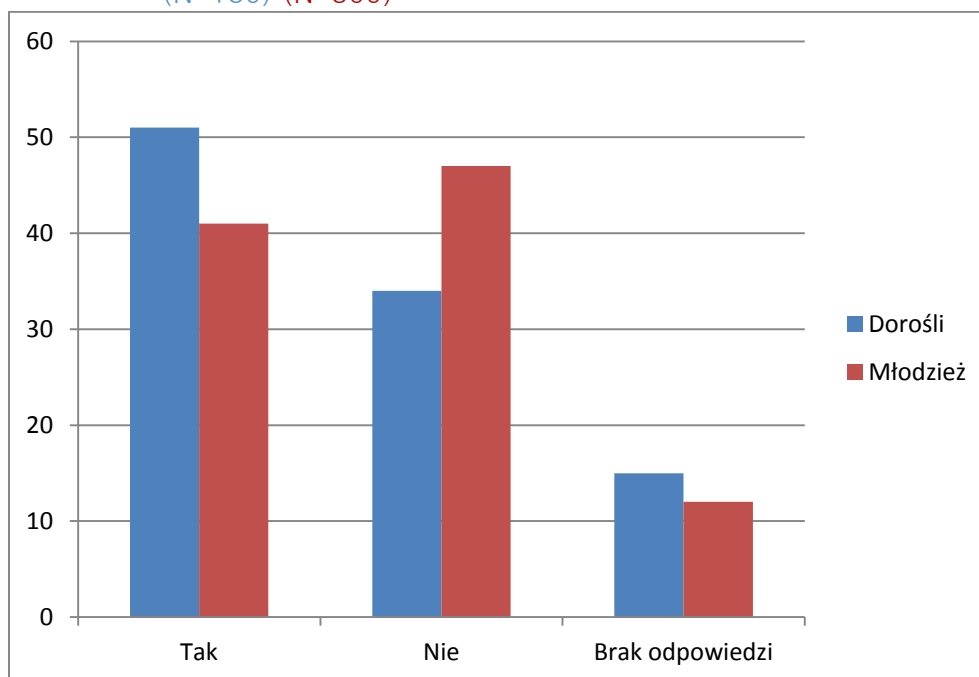
Badanie składało się z dwóch zasadniczych części:

1. Badanie ilościowe na reprezentatywnych próbach mieszkańców gminy i miasta Borne Sulinowo, dorosłych i młodzieży.
2. Analiza jakościowa i interpretacja uzyskanych wyników badań.

2.1. Występowanie zjawiska przemocy na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo

Analizę uzyskanego materiału badawczego rozpocznę od prezentacji wyników badań, które wykazały jak liczna grupa respondentów była świadkami przemocy w miejscu swojego zamieszkania. Wyniki ilościowe prezentuje wykres 8.

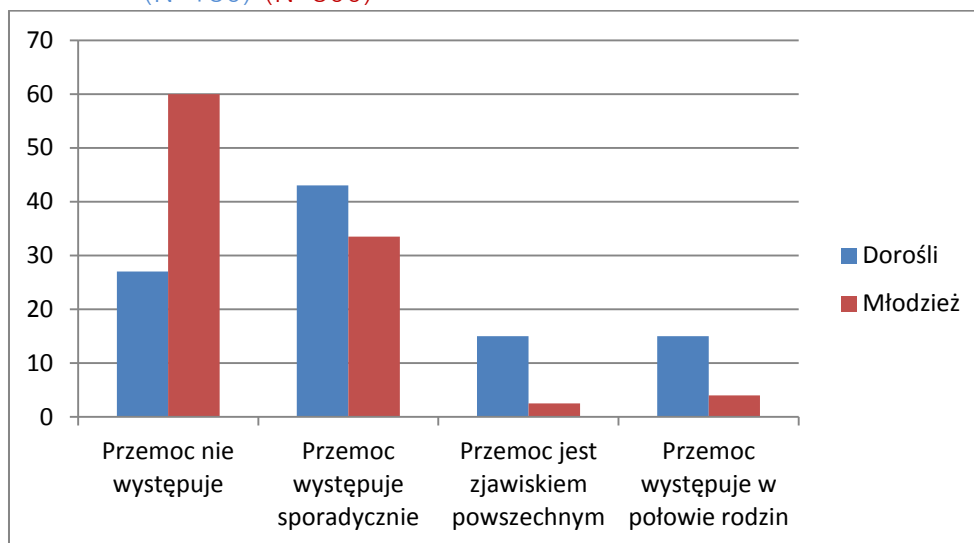
Wykres 8. Badani jako świadkowie przemocy w swoim miejscu zamieszkania
(N=180) (N=300)

Dane zamieszczone na wykresie wskazują, że 51% osób dorosłych i 41% młodzieży było świadkami przemocy w swoim środowisku zamieszkania. Natomiast 23% dorosłych i 47% młodzieży zaprzeczyło temu, żeby kiedykolwiek znalazło się w takiej sytuacji. Na postawione pytanie 15% osób dorosłych i 12% młodzieży nie udzieliło odpowiedzi.

Analiza uzyskanego materiału badawczego wykazała również sposób w jaki respondenci postrzegają zjawisko przemocy w ich miejscu zamieszkania. Poniższy wykres prezentuje ilościowe wyniki badań.

Wykres 9. Postrzeganie zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania badanych
(N=180) (N=300)

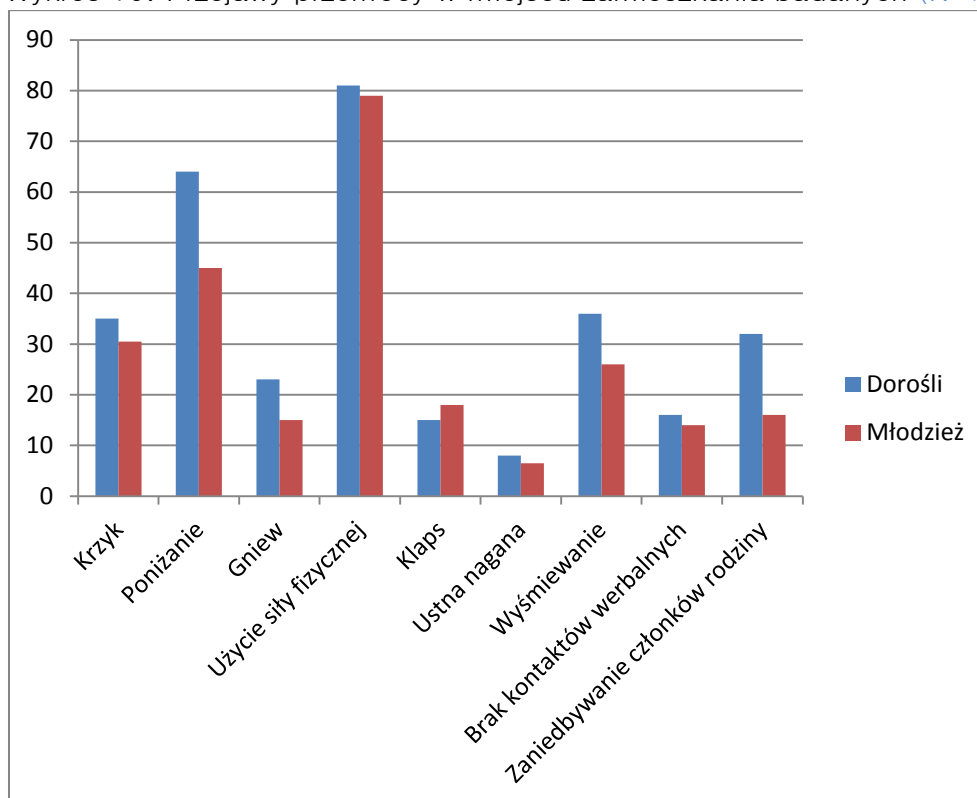

Jak widać na wykresie 9, wypowiedzi osób dorosłych i młodzieży w zakresie postrzegania zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania różnią się w sposób znaczący. Zdaniem aż 60% badanej młodzieży zjawisko przestępczości występuje w miejscu ich zamieszkania, natomiast dorośli potwierdzili występowanie tego zjawiska w 27%. Z kolei określenie przemocy jako zjawiska powszechnego potwierdziło 15% dorosłych i tylko 2,5% młodzieży. Istotne różnice widzimy również w wypowiedziach dotyczących występowania zjawiska przemocy w połowie rodzin – w tym przypadku 15% dorosłych i tylko 4% młodzieży potwierdziło przemoc w połowie rodzin w ich miejscu zamieszkania. Najbardziej zbliżone odpowiedzi dotyczą przemocy jako zjawiska występującego sporadycznie – taką opinię wyraziło 43% dorosłych i 33,5% młodzieży.

Analiza jakościowa wykazuje, że zjawisko przemocy w opinii większości badanych występuje sporadycznie w miejscu ich zamieszkania. Jednak niepokojące są uzyskane wyniki badań pochodzące od 15% osób dorosłych wskazujące na fakt, że przemoc jest zjawiskiem powszechnym i występuje w połowie rodzin.

Kolejne pytanie dotyczyło przejawów przemocy w miejscu zamieszkania osób badanych. Analizę ilościową prezentuje wykres 10.

Wykres 10. Przejawy przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Dane zamieszczone na powyższym wykresie wskazują na podobieństwa w wypowiedziach osób dorosłych i młodzieży w zakresie przejawów przemocy. Zarówno 81% dorosłych i 79% młodzieży za główny przejaw przemocy uznaje użycie siły fizycznej. Zbliżone dane wskazują również na wypowiedzi dorosłych i młodzieży w zakresie następujących przejawów przemocy:

- Krzyk – dorośli (35%), młodzież (30,5%)
- Klaps – dorośli (15%), młodzież (18%)
- Ustna nagana – dorośli (8%), młodzież (6,5%)
- Brak kontaktów werbalnych – dorośli (16%), młodzież (14%)

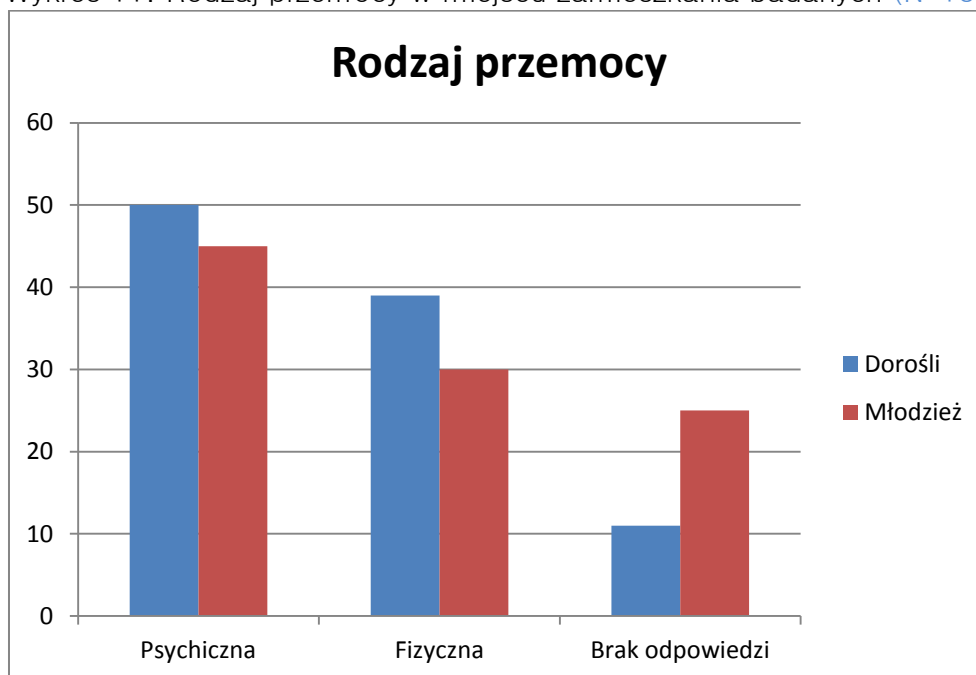
Natomiast znaczne różnice w wypowiedziach dorosłych i młodzieży dostrzegamy w zakresie:

- Gniew – dorośli (23%), młodzież (14%)
- Poniżanie – dorośli (64%), młodzież (45%)
- Wyśmiewanie – dorośli (36%), młodzież (26%)
- Zaniedbywanie członków rodziny – dorośli (32%), młodzież (16%)

Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań jednoznacznie wskazuje, iż głównym przejawem przemocy zarówno dla osób dorosłych i młodzieży jest użycie siły fizycznej. Pomimo znacznych różnic w wypowiedziach dorosłych i młodzieży, groźnymi przejawami przemocy w ich opinii jest również poniżanie, wyśmiewanie, krzyk oraz zaniedbywanie członków rodziny. Jak widać, badana populacja potrafi poprawnie określić przejawy przemocy, co świadczy o tym, że zjawisko przemocy jest im znane i właściwie interpretowane.

Kolejny problem badawczy dotyczył rodzaju przemocy domowej w miejscu zamieszkania osób badanych. Wyniki ilustruje wykres 11.

Wykres 11. Rodzaj przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Jak widać na powyższym wykresie respondenci niemalże jednoznacznie wskazali na przemoc psychiczną – takiej odpowiedzi udzieliło 50% osób dorosłych i 45% młodzieży. Z kolei przemoc fizyczną w środowisku zamieszkania zdefiniowało 39% dorosłych i 30% młodzieży. Aż 25% młodzieży i 11% osób dorosłych nie udzieliło odpowiedzi na postawione pytanie.

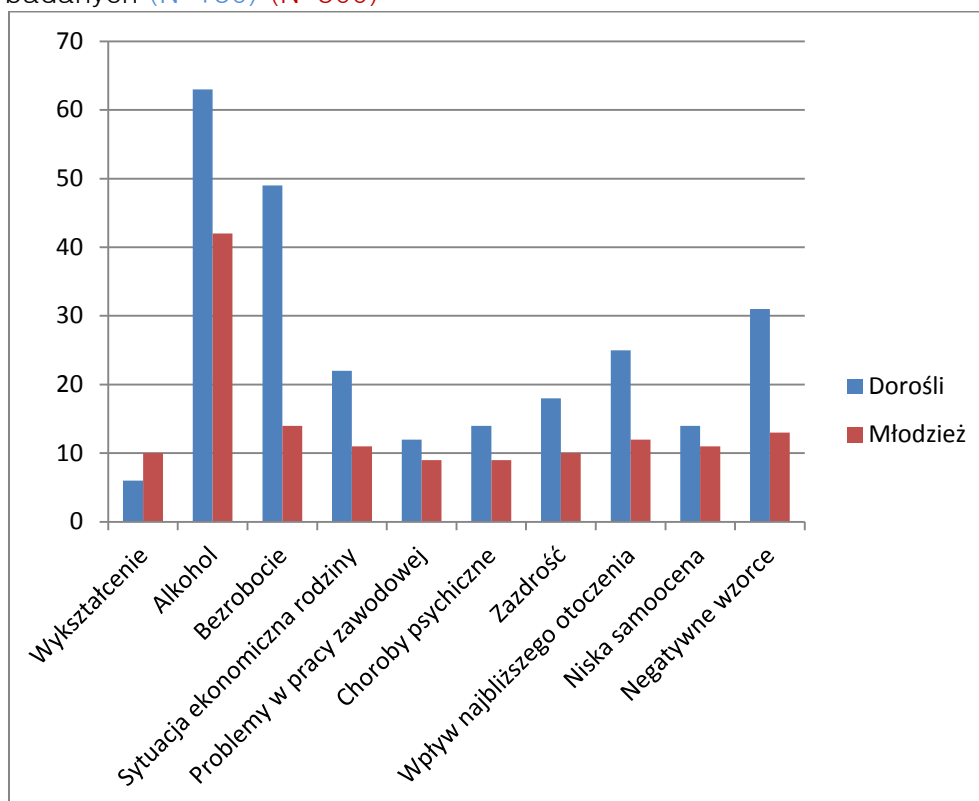
Analiza jakościowa pozwala sformułować wniosek, że w środowisku zamieszkania respondentów dominuje przemoc psychiczna. Jest to zjawisko na tyle niebezpieczne, gdyż jest trudno dostrzegalne, nie biorąc pod uwagę cierpienia jakiego doświadcza ofiara tego rodzaju przemocy. Ponadto spora część respondentów zarówno w grupie osób dorosłych jak i młodzieży nie udzieliła odpowiedzi na postawione pytanie, co może hipotetycznie wskazywać na obawy czy też brak wiary w poprawę sytuacji ofiar przemocy.

Weryfikacja danych zamieszczonych powyżej wskazuje, że niespełna połowa badanych osób dorosłych oraz młodzieży była świadkami przemocy w miejscu ich zamieszkania. Jednak większość respondentów określiła występowanie zjawiska przemocy w kategorii „zjawisko sporadyczne”. Niepokojący jest jednak 15% odsetek osób dorosłych wskazujący na fakt, że przemoc jest zjawiskiem powszechnym i występuje w połowie rodzin. Ponadto analiza jakościowa uzyskanych wyników badań jednoznacznie wskazała, że w środowisku zamieszkania respondentów dominuje przemoc psychiczna. a jej głównym przejawem zarówno dla osób dorosłych i młodzieży jest użycie siły fizycznej.

2.2. Przyczyny zjawiska przemocy domowej na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo

Istotnym aspektem poruszonym podczas badań było określenie przez badaną młodzież i osoby dorosłe przyczyn występowania zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania. Analizę ilościową prezentuje wykres 12.

Wykres 12. Przyczyny występowania zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Zamieszczone powyżej dane wskazują, że główną przyczyną występowania zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania badanych osób dorosłych i młodzieży jest alkohol – takiej odpowiedzi udzieliło 63% dorosłych i 42% młodzieży. Również bezrobocie postrzegane jest jako przyczyna przemocy przez 49% badanych dorosłych i 14% młodzieży. Mniejszy odsetek odpowiedzi dotyczył:

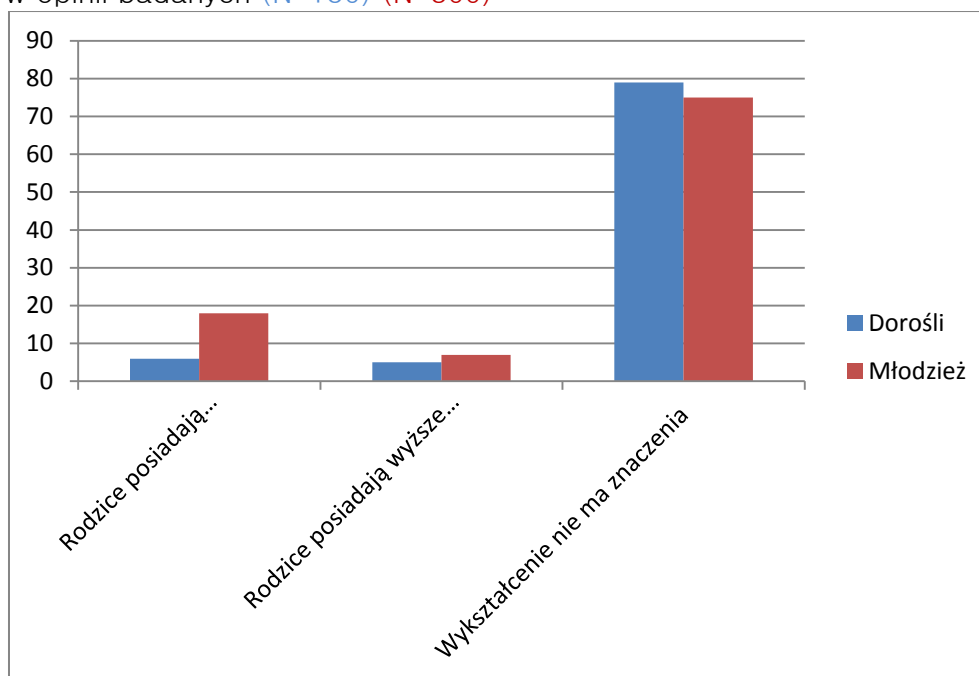
- Negatywnych wzorców – dorośli (31%), młodzież (13%)
- Wpływu najbliższego otoczenia – dorośli (25%), młodzież (12%)
- Sytuacji ekonomicznej rodziny – dorośli (22%), młodzież (11%)
- Zazdrości – dorośli (18%), młodzież (10%)
- Chorób psychicznych – dorośli (14%), młodzież (9%)
- Niskiej samooceny – dorośli (14%), młodzież (11%)
- Problemów w pracy zawodowej – dorośli (12%), młodzież (9%)

- Wykształcenia – dorośli (6%), młodzież (10%)

Analiza jakościowa jednoznacznie wskazuje, że główną przyczyną występowania zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania badanych jest alkohol i bezrobocie. Inne, wskazane przez respondentów przyczyny, choć różnią się pod względem wyniku, to jednak są zbieżne pod względem ich hierarchii. Niepokojące jest to, że w wypowiedziach osób dorosłych i młodzieży pojawiły się choroby psychiczne określone przez nich jako przyczyna występowania przemocy. Jest to sygnał, iż w badanym środowisku zamieszkują osoby, które prawdopodobnie ze względu na zjawisko stygmatyzacji ukrywają swoją chorobę.

Respondenci wykazali również związek wykształcenia z występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie. Analizę ilościową uzyskanych wyników ilustruje wykres 13.

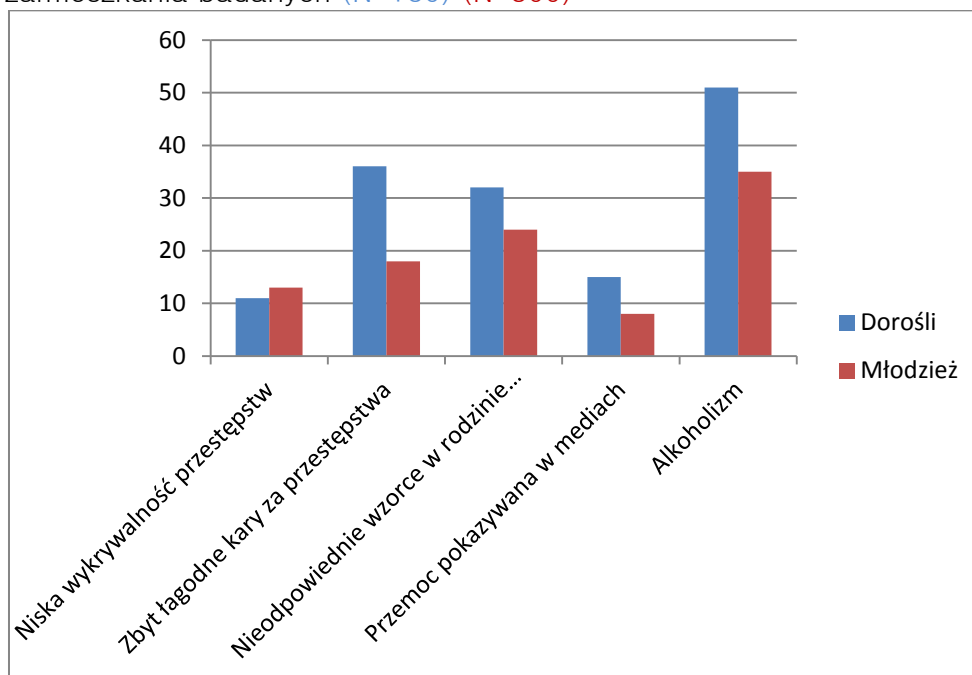
Wykres 13. Związek wykształcenia rodziców z występowaniem przemocy w rodzinie w opinii badanych (N=180) (N=300)

Jak widać powyżej, zdecydowanie zarówno osoby dorosłe (79%) jak i młodzież (75%) nie widzą związku między wykształceniem a występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie. Niewielki odsetek osób dorosłych (6%) i badanej młodzieży (18%) widzi taki związek w przypadku wykształcenia podstawowego i zasadniczego, a tylko 5% dorosłych i 7% młodzieży w przypadku wykształcenia wyższego.

Respondenci określili również czynniki, które wpływają na wzrost brutalności zjawiska przemocy w miejscu ich zamieszkania. Wykres 14 stanowi ich ilościową analizę.

Wykres 14. Czynniki wpływające na wzrost brutalności przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Dane zamieszczone na wykresie wskazują jednoznacznie, że zarówno osoby dorosłe (51%) jak i młodzież (35%) za główny czynnik wpływający na wzrost brutalności zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania uznają alkoholizm. Z kolei na nieodpowiednie wzorce w rodzinie i najbliższym otoczeniu wskazało 32% dorosłych i 24% młodzieży oraz zbyt łagodne kary za przestępstwa – 36% dorosłych i 18% młodzieży. Najmniejszy odsetek badanych uznaje za czynnik wpływający na brutalność przemocy domowej – niską wykrywalność przestępstw (11% dorosłych i 13% młodzieży) oraz przemoc przekazywaną w mediach (15% dorosłych i 8% młodzieży).

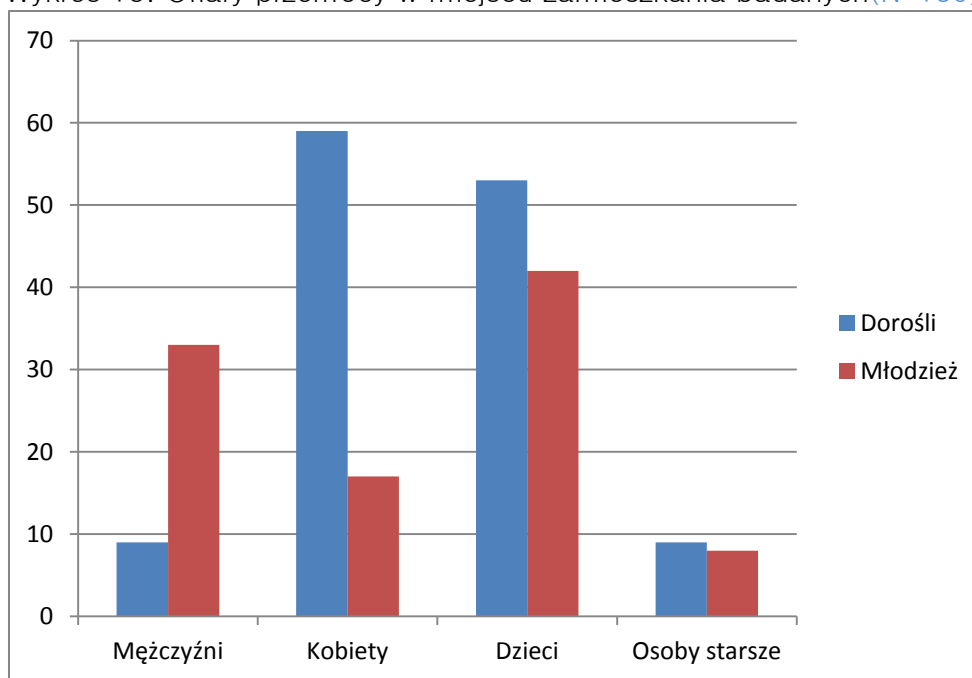
Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań jednoznacznie potwierdziła, że głównym czynnikiem wpływającym na wzrost brutalności zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania respondentów jest alkohol.

Weryfikacja wyżej zamieszczonych danych pozwoliła określić przyczyny zjawiska przemocy domowej w miejscu zamieszkania respondentów, do których należy głównie alkohol i bezrobocie. Natomiast czynnikiem, który wpływa na wzrost brutalności przemocy domowej jest alkohol. Zarówno większość osób dorosłych jak i młodzieży nie widzi związku między wykształceniem a występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie.

2.3. Ofiary i sprawcy przemocy domowej w miejscu zamieszkania respondentów

Kolejny problem badawczy dotyczył najczęściej spotykanych przez respondentów ofiar przemocy w miejscu ich zamieszkania. Wyniki ilustruje wykres 15.

Wykres 15. Ofiary przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

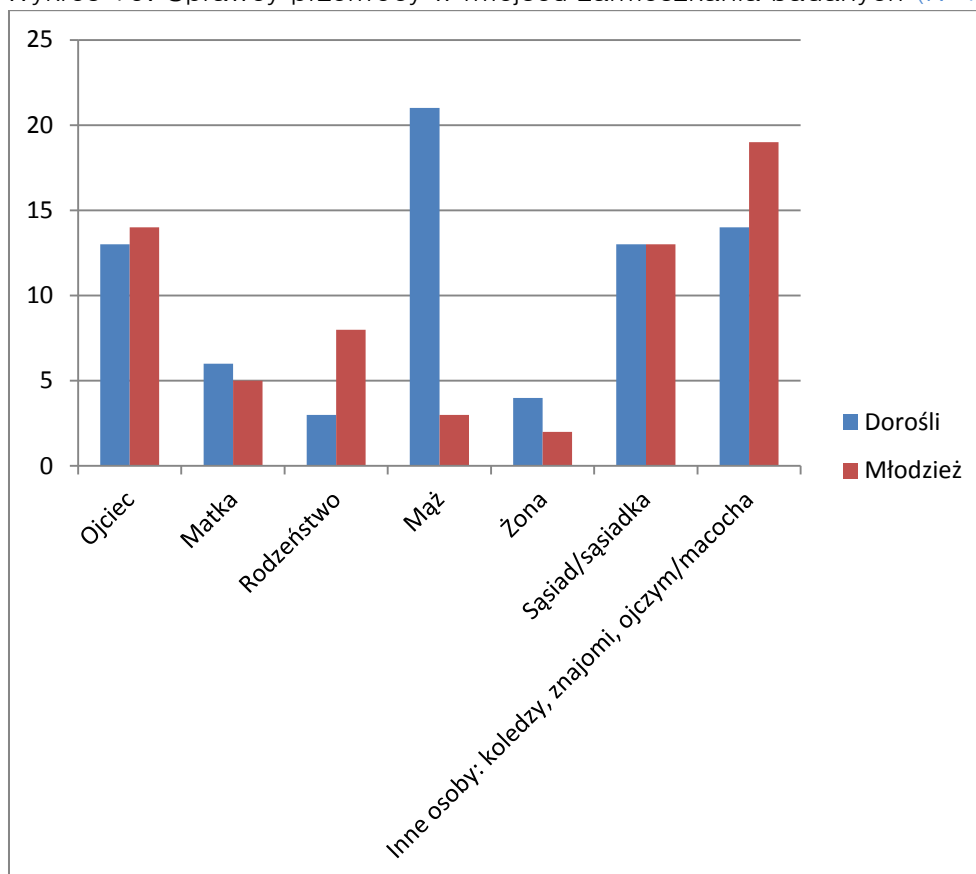

Jak widać, dane zamieszczone na powyższym wykresie różnią się pod względem wypowiedzi osób dorosłych i młodzieży. Zdaniem 59% dorosłych ofiarą przemocy jest kobieta i w 53% dzieci. Natomiast 42% młodzieży wskazuje na dziecko jako najczęściej spotykaną ofiarę przemocy i w 33% mężczyznę. Z kolei osoby starsze uznawane są jako ofiary przemocy przez 9% dorosłych i 8% młodzieży.

Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań wskazuje na znaczące różnice w zakresie ofiar przemocy, jakimi jest kobieta i mężczyzna w środowisku zamieszkania respondentów. Być może wpływ na uzyskany wynik miała przeważająca w próbie badawczej osób dorosłych płeć żeńska i stąd te różnice. Z kolei uzyskane dane od młodzieży są o tyle zaskakujące i jednocześnie potwierdzające poszerzanie się skali zjawiska, w którym to mężczyzna coraz częściej wskazywany jest jako ofiara przemocy domowej. Przypisać jednak należy, że wysoki odsetek zarówno wśród osób dorosłych jak i młodzieży wskazał na dziecko jako najczęściej spotykaną ofiarę przemocy domowej.

Respondenci wskazali również na sprawców przemocy, której byli świadkami, miejscu ich zamieszkania. Wyniki zamieszczono na poniższym wykresie.

Wykres 16. Sprawcy przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

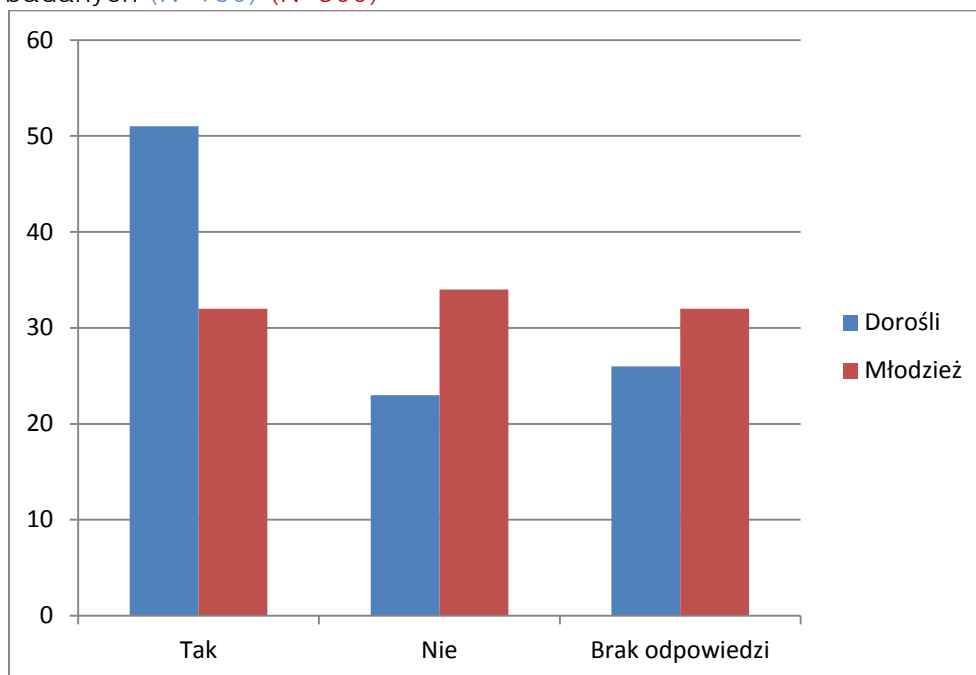
Dane zamieszczone na wykresie 16 wykazują znaczące różnice w odpowiedziach udzielonych przez osoby dorosłe i młodzież. Respondenci byli świadkami przemocy w miejscu zamieszkania, której sprawcą był:

- Mąż – 21% dorośli, 3% młodzież
- Inne osoby: koledzy, znajomi, ojczym – 14% dorośli, 19% młodzież
- Ojciec – 13% dorośli, 14% młodzież
- Sąsiad/sąsiadka – 13% dorośli, 13% młodzież
- Matka – 6% dorośli, 5% młodzież
- Rodzeństwo – 3% dorośli, 8% młodzież
- Żona – 4% dorośli, 2% młodzież

Analiza jakościowa wykazała, że w wypowiedziach osób dorosłych sprawcą przemocy jest mąż, natomiast młodzież wskazała na inne osoby, takie jak: ojczym/macocha i znajomi lub koledzy.

Przeprowadzone badania udzieliły również odpowiedzi na pytanie, czy ofiary przemocy w miejscu zamieszkania badanych akceptują swoją sytuację. Wyniki przedstawia wykres 17.

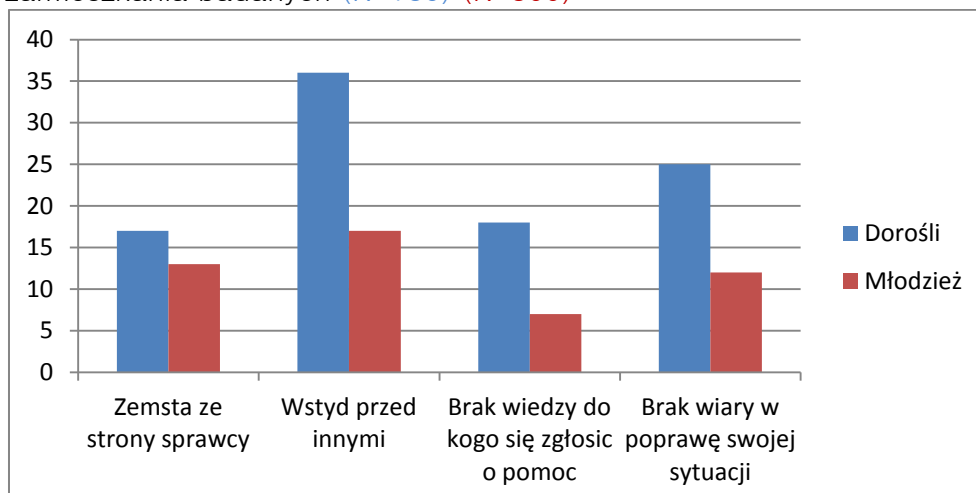
Wykres 17. Akceptacja swojej sytuacji przez ofiary przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 17 jasno wskazuje, że ofiary w miejscu zamieszkania respondentów akceptują swoją sytuację – takiej odpowiedzi udzieliło 51% osób dorosłych i 32% młodzieży. Z kolei wypowiedzi respondentów w zakresie braku akceptacji swojej sytuacji przez ofiary przemocy wskazały na 23% dorosłych i 34% młodzieży. Niestety aż 32% młodzieży i 26% osób dorosłych nie udzieliło odpowiedzi na postawione pytanie.

Analiza jakościowa pozwala stwierdzić, że w dalszym ciągu występuje tendencja do godzenia się ze swoją sytuacją przez ofiary przemocy. Odpowiedzi na pytanie o przyczyny, które wpływają na taką postawę pokrzywdzonych zawiera wykres 18.

Wykres 18. Przyczyny akceptacji swojej sytuacji przez ofiary przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Analiza jakościowa badań wykazała, że do głównych przyczyn akceptacji swojej sytuacji przez ofiary przemocy należą:

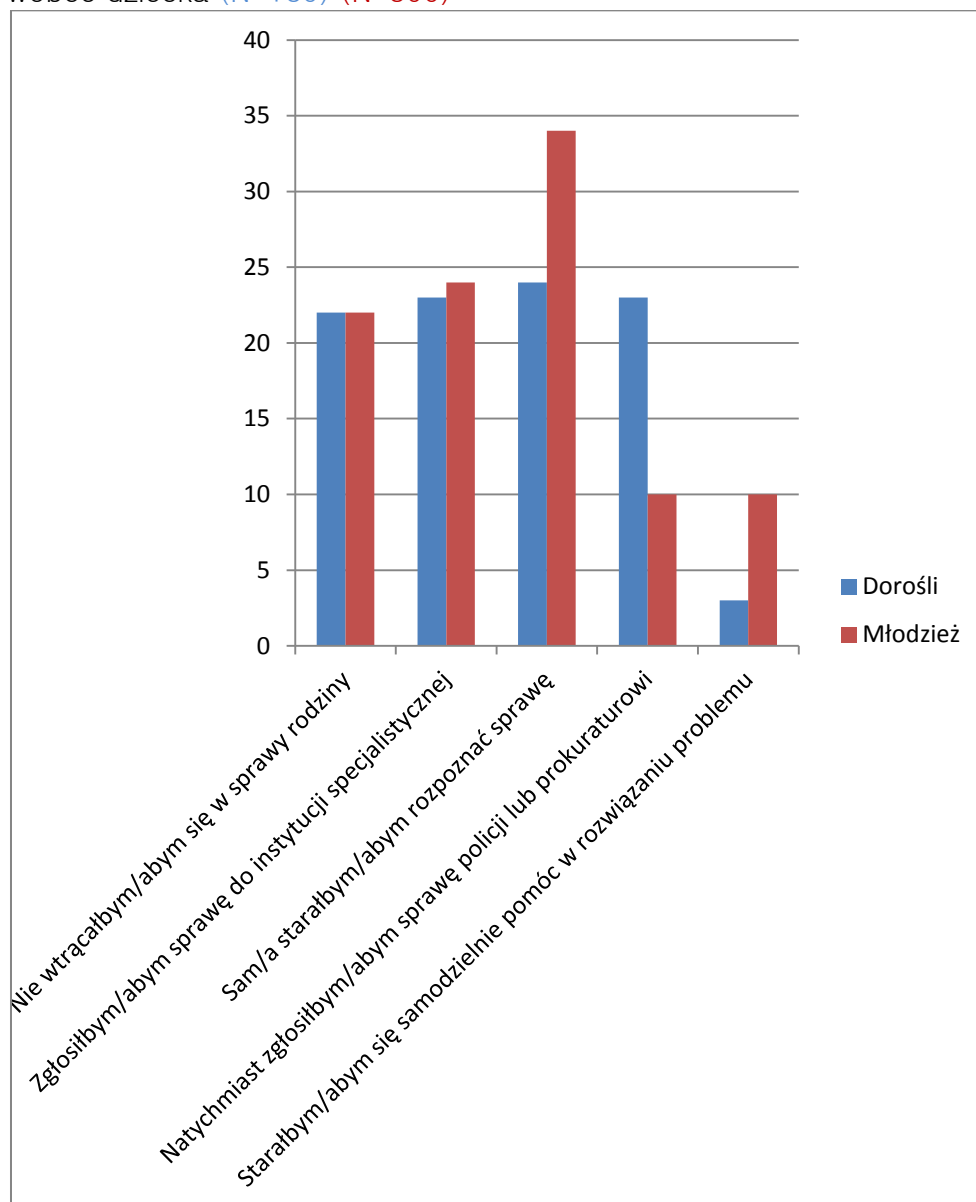
- Wstyd przed innymi – 36% dorosłych i 17% młodzieży
- Brak wiary w poprawę sytuacji – 25% dorosłych i 12% młodzieży
- Zemsta ze strony sprawcy – 17% dorosłych i 13% młodzieży
- Brak wiedzy do kogo zgłosić się o pomoc – 18% dorosłych i 7% młodzieży

Na podstawie uzyskanych danych potwierdza się teza, że zjawisko przemocy domowej jest w dalszym ciągu tematem tabu, którego główną przyczyną jest wstyd przed innymi. Jest to czynnik, który powoduje, że ofiary przemocy godzą się ze swoją sytuacją. Badania dowiodły również, że ofiarą przemocy domowej zdaniem większości respondentów jest dziecko i kobieta (matka), chociaż młodzież wskazała również na mężczyznę. Podkreślić należy, że duże różnice w uzyskanych wynikach dotyczą sprawcy przemocy, gdzie osoby dorosłe wskazały na mężczyznę/męża a młodzież na znajomych, kolegów lub ojczyma/macoche.

2.4. Reakcje respondentów na przemoc domową w miejscu ich zamieszkania

Badanym respondentom przedstawiono hipotetyczną sytuację zetknięcia się z osobą, co do której istnieje wysokie prawdopodobieństwo, iż doznaje krzywdy w rodzinie. Badania miały na celu określenie, jakiego rodzaju konkretne działania, interwencje w obronie ofiar skłonni podjąć respondenci.

Wykres 19. Deklarowane zachowania, które zostałyby podjęte w obliczu przemocy wobec dziecka (N=180) (N=300)

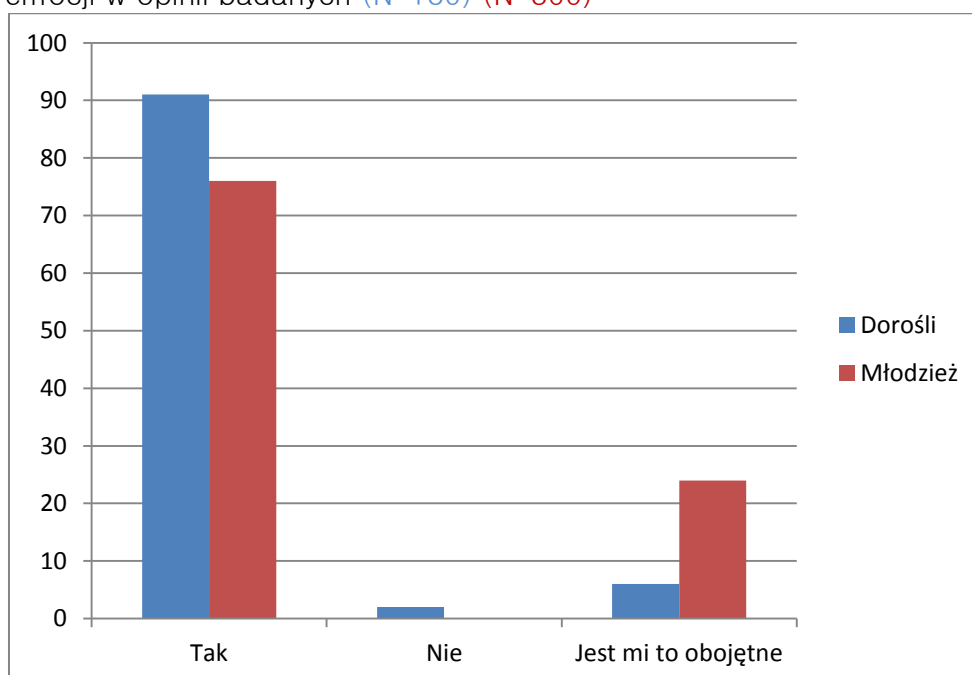
Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań ujawniła, że najczęściej deklarowanym przez badanych zachowaniem było „samodzielne i dokładne rozpoznanie sprawy, a po upewnieniu się zgłoszenie jej policji lub prokuratorowi” – takiej odpowiedzi udzieliło 24% dorosłych i 34% młodzieży. Drugą w kolejności, pod względem częstotliwości wskazań formą zachowania wśród 23% dorosłych było „natychmiastowe zgłoszenie sprawy do najbliższej instytucji specjalistycznej”. Natomiast 24% młodzieży poinformowałoby natychmiast rodziców. Trzecią wybraną formą zachowania było: „nie wtrącałbym/abym się w wewnętrzne sprawy rodziny. Nie chcę narażać się na nieprzyjemności i kłopoty” – takich odpowiedzi udzieliło 22% dorosłych i 22 %

młodzieży. Część badanych tym samym ujawniła brak reakcji jako prawdopodobne zachowanie w kontakcie z przypadkami przemocy wobec dzieci w rodzinie. Z kolei deklaracja „natychmiast zgłosiłbym/abym ją policji lub prokuratorowi” wywodziła się od 23% dorosłych i 10% młodzieży. Natomiast deklarację: „starałbym/abym się samodzielnie pomóc w rozwiązaniu przez rodzinę tego problemu” wyraziło 3% dorosłych i 10% młodzieży. Badane osoby określiły następujące sposoby tej pomocy: rozmowa z pokrzywdzonym, telefon zaufania.

Jak widać respondenci w swoich deklaracjach wolą samodzielnie rozpoznać sprawę, po czym w przypadku potwierdzenia doznania przemocy zgłosić ją policji lub prokuratorowi. Niepokojący jest fakt, że spora grupa badanych osób dorosłych ujawniła brak reakcji jako zachowanie w przypadku przemocy w rodzinie. Na uwagę zasługuje deklaracja młodzieży, że sprawę zgłosiłaby do rodziców.

Respondentów poproszono również o to, aby określili wpływ informacji o osobach krzywdzonych w rodzinie na ich emocje. Wyniki prezentuje wykres 20.

Wykres 20. Wpływ informacji o osobach krzywdzonych w rodzinie na wywołanie silnych emocji w opinii badanych (N=180) (N=300)

Jak widać na powyższym wykresie u większości badanych osób dorosłych (91%) i młodzieży (76%) informacja o osobach krzywdzonych w rodzinie wywołuje silne emocje. Obojętność wyraziło 6% dorosłych i 24% młodzieży – co w tym przypadku jest zjawiskiem niepokojącym. Z kolei brak emocji wyraziło 4% dorosłych.

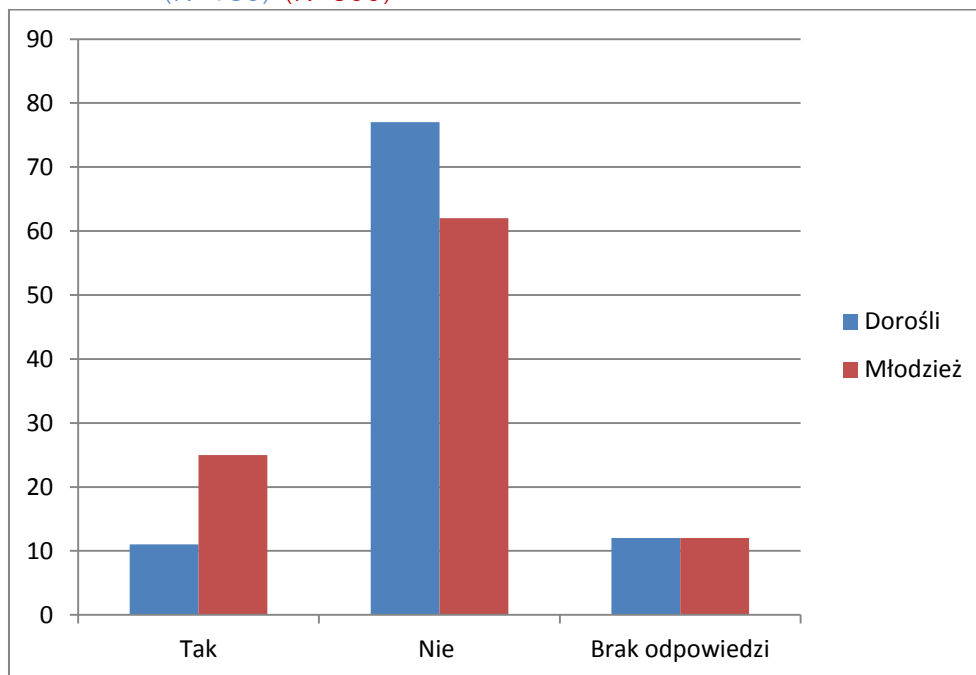
Analiza jakościowa wykazała, że u większości respondentów występuje wysoka wrażliwość na krzywdę drugiego człowieka. Jednak niepokojące jest zjawisko

„znieczulenia” społecznego wśród znacznego odsetka badanej młodzieży, która wykazała postawę obojętności wobec drugiego człowieka.

Respondenci wypowiedzieli się również w kwestii autonomii rodziny w zakresie występowania zjawiska przemocy. Wyniki ilościowe prezentuje wykres 21.

Wykres 21. Przemoc w rodzinie jako jej prywatna sprawa w opinii badanych

(N=180) (N=300)

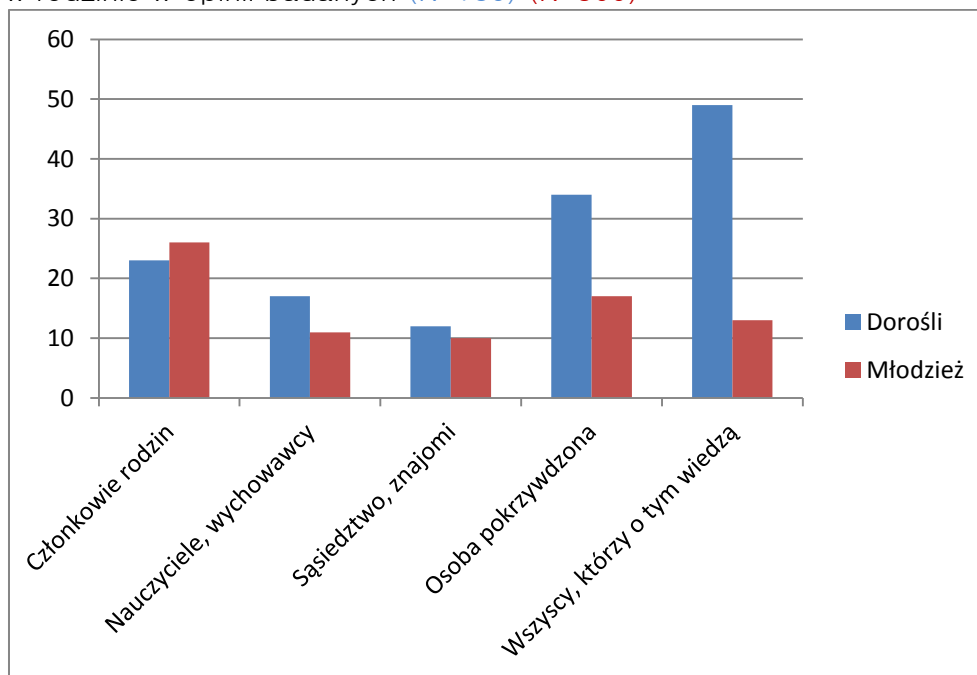
Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań pozwala jednoznacznie ustalić, że przemoc w rodzinie to nie jest jej prywatna sprawa – takiej odpowiedzi udzieliło 77% osób dorosłych oraz 62% młodzieży. Jednak 11% osób dorosłych i 25% młodzieży wskazało na autonomię rodziny w tym zakresie. 12% ogółu badanych nie udzieliło odpowiedzi na postawione pytanie.

Stwierdzić należy, że zarówno osoby dorosłe jak i młodzież kolejny raz wykazują troskę o losy innych, co wskazuje na pozytywne relacje oraz ukształtowane więzi międzyludzkie w środowisku zamieszkania. Weryfikacja danych wskazuje ponadto, że u większości respondentów występuje wysoka wrażliwość na krzywdę drugiego człowieka, choć niewielki odsetek młodzieży wykazał w tym zakresie obojętność. Uzyskane wyniki badań dowiodły również, że respondenci wolą samodzielnie rozpoznać sytuację ofiar przemocy po czym ewentualnie zgłosić ją odpowiednim służbom. Na uwagę zasługuje również deklaracja młodzieży, że sprawę zgłosiłaby do rodziców.

2.5. Osoby i instytucje, które zdaniem respondentów mogą sprzyjać zwalczaniu zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo

Przeprowadzone badania pozwoliły również określić, jakie osoby powinny zgłaszać przypadki występowania przemocy w rodzinie. Wykres 22 ilustruje uzyskane wyniki.

Wykres 22. Osoby, które powinny zgłaszać przypadki występowania przemocy w rodzinie w opinii badanych (N=180) (N=300)

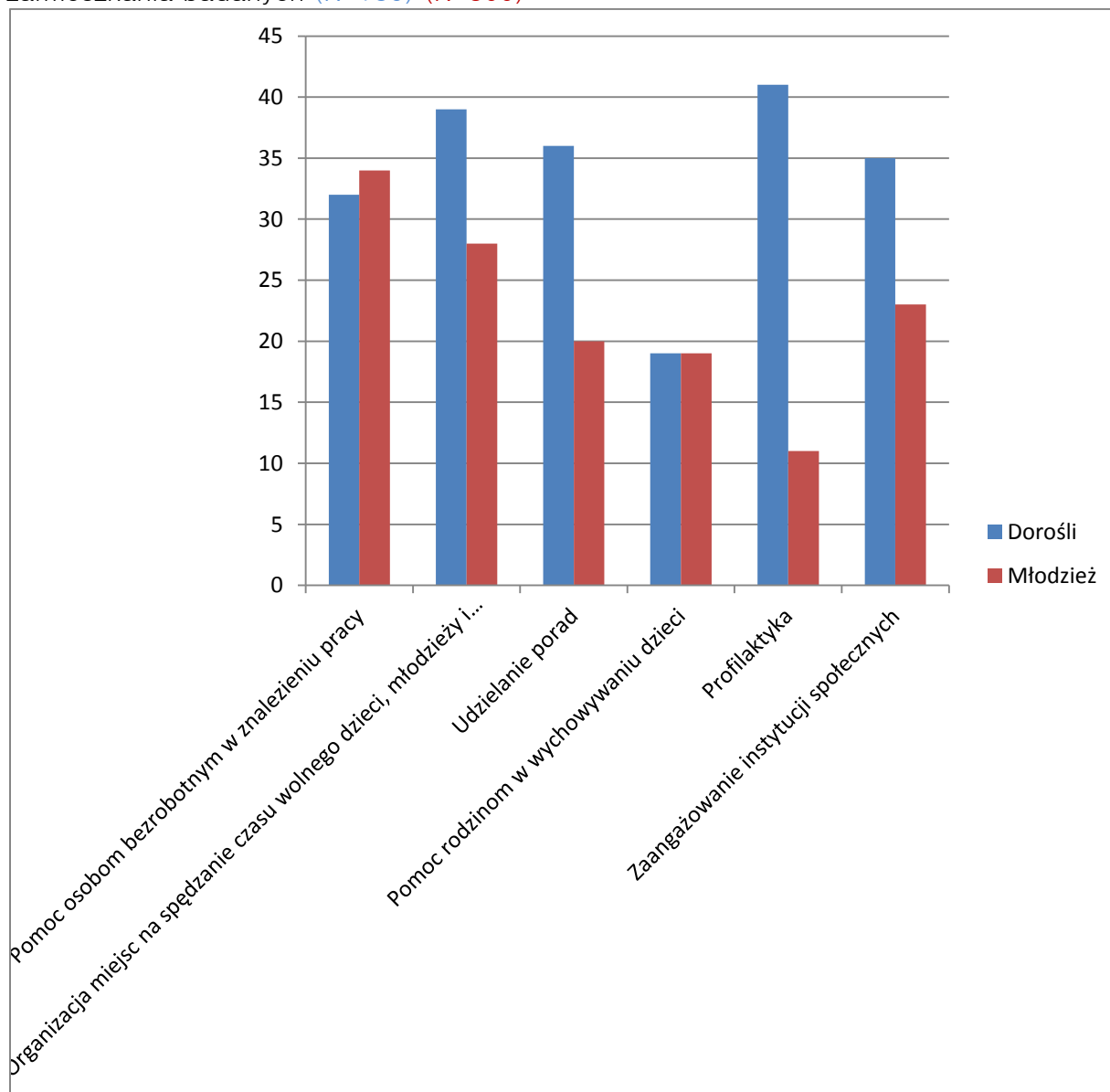

Dane zamieszczone na wykresie 22 wykazują różnice w odpowiedziach osób dorosłych i młodzieży. Respondenci z grupy osób dorosłych twierdzą, że przypadki występowania przemocy powinni zgłaszać: wszyscy, którzy o tym wiedzą (49%), osoba pokrzywdzona (34%), członkowie rodziny (23%), nauczyciele, wychowawcy (17%) i sąsiedztwo, znajomi (12%). Natomiast młodzież uznaje, że głównie członkowie rodzin (26%) powinni informować o występowaniu zjawiska przemocy, a następnie osoba pokrzywdzona (17%), wszyscy, którzy o tym wiedzą (13%), nauczyciele, wychowawcy (11%) i sąsiedztwo, znajomi (10%).

Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań pozwala na sformułowanie wniosku, że pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji młodzież przypisuje jednak rodzicom. Jest to zjawisko pozytywnie zaskakujące i odnosi się również do pytania, w którym fakt podejrzenia o przemoc młodzież również zgłosiłaby do rodziców. Z kolei osoby dorosłe twierdzą, że wszyscy, którzy wiedzą o przypadkach przemocy powinni ten fakt zgłaszać.

Przeprowadzone badania pozwoliły określić działania, które zdaniem respondentów mogą sprzyjać zwalczaniu zjawiska przemocy w rodzinie w miejscu ich zamieszkania. Wyniki ilościowe prezentuje wykres 23.

Wykres 23. Działania sprzyjające zwalczaniu zjawiska przemocy w rodzinie w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Dane zamieszczone na wykresie wskazują na działania, które zdaniem respondentów powinny sprzyjać zwalczaniu zjawiska przemocy w rodzinie. Należą do nich:

- Pomoc osobom bezrobotnym w znalezieniu pracy – osoby dorosłe 32%, młodzież 34%
- Organizowanie miejsc, w których młodzież, dzieci i dorośli mogliby spędzać czas wolny – osoby dorosłe 39%, młodzież 28%

- Poradnictwo dla dorosłych, dzieci i młodzieży – osoby dorosłe 36%, młodzież 20%
- Pomoc rodzinom w wychowywaniu dzieci – osoby dorosłe 41%, młodzież 19%
- Profilaktyka – osoby dorosłe 31%, młodzież 11%
- Zaangażowanie instytucji społecznych: Pomoc Społeczna, Policja, Straż Miejska, Oświata, Kościół – osoby dorosłe 35%, młodzież 23%

Analiza jakościowa uzyskanych wyników badań pozwala sformułować wniosek, że w zwalczaniu przemocy w rodzinie w miejscu zamieszkania respondentów szczególną rolę powinny odgrywać instytucje społeczne, które w obszarze swoich oddziaływań powinny skupiać organizację czasu wolnego, aktywizację osób bezrobotnych, poradnictwo i profilaktykę oraz wsparcie rodziców i dzieci w procesie wychowawczym. Należy w tym miejscu podkreślić, że respondenci wskazują głównie na Pomoc Społeczną, Oświatę i Kościół.

Badania pozwoliły również określić poziom znajomości instytucji do których zdaniem respondentów powinny zgłaszać się ofiary przemocy. Zarówno osoby dorosłe jak i młodzież wymieniły następujące osoby oraz instytucje, które w ich miejscu zamieszkania mogą udzielać wsparcia i pomocy ofiarom przemocy: GOPS, Sąd, Prokuratura, Policja, Straż Miejska, Pedagog, Psycholog, Szkoła, Wychowawca, Kościół, Niebieska Linia (tylko młodzież), PCPR.

3. WNIOSKI Z BADAŃ

Przeprowadzone badanie w dużej mierze koncentruje się na rozpoznaniu postaw mieszkańców – osób dorosłych i młodzieży wobec zjawiska przemocy w rodzinie. Wiele przykładów z życia pokazuje, że przemoc w rodzinie odbywa się za zamkniętymi drzwiami – często pozostaje nieujawniona i zbyt późno trafia do specjalistycznych służb. Taka sytuacja przyczynia się do istnienia i eskalacji przemocy, a osoby krzywdzone bez wsparcia i pomocy osób z zewnątrz mają niezbyt duże szanse na poradzenie sobie z zachowaniem sprawcy.

Z analizy danych ilościowych i jakościowych, uzyskanych w wyniku przeprowadzonych badań sondażowych, wyłonił się obraz wskazujący na występowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo. Weryfikacja danych pozyskanych w trakcie badań wskazuje, że niespełna połowa respondentów (osób dorosłych oraz młodzieży) była świadkami przemocy w ich środowisku zamieszkania. Pomimo, że większość respondentów określiła występowanie zjawiska przemocy w kategorii „zjawisko sporadyczne”, niepokojący jest fakt, że 15% osób dorosłych uznaje przemoc jako zjawisko powszechne, występujące w połowie rodzin w ich miejscu zamieszkania. Zdecydowana większość respondentów wskazała na dominację przemocy psychicznej. Uzyskane dane pozwoliły również określić przyczyny zjawiska przemocy domowej w miejscu zamieszkania respondentów.

Respondenci zaliczyli do nich głównie alkohol i bezrobocie, natomiast czynnikiem, który wpływa na wzrost brutalności przemocy domowej jest alkohol. Niestety, uzyskane wyniki badań potwierdziły tezę, że zjawisko przemocy domowej jest w dalszym ciągu tematem tabu, którego główną przyczyną jest wstyd przed innymi. Jest to czynnik, który powoduje, że ofiary przemocy godzą się ze swoją sytuacją. Badania dowiodły również, że ofiarą przemocy domowej w miejscu zamieszkania respondentów jest dziecko i kobieta (matka) oraz – w nielicznych wypowiedziach – mężczyzna. Z kolei sprawcą przemocy jest mężczyzna/mąż oraz znajomi, koledzy, ojczym/macocha. Zdecydowana większość badanych deklaruje też konieczność i gotowość podejmowania interwencji na rzecz osób krzywdzonych, niezależnie od przyczyn zaistniałej sytuacji. Taką postawę należy uznać za korzystną i pożądaną. Stanowi ona duży potencjał społeczności, który może być użyteczny we wprowadzaniu zmian w organizacji i zwiększaniu skuteczności systemu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo. Weryfikacja danych wskazuje ponadto, że u większości respondentów występuje wysoka wrażliwość na krzywdę drugiego człowieka. Ich zdaniem, w zwalczaniu przemocy w rodzinie w miejscu ich zamieszkania szczególne znaczenie pełnią instytucje społeczne, które w obszarze swoich oddziaływań powinny skupiać organizację czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz dorosłych, aktywizację osób bezrobotnych, poradnictwo i profilaktykę oraz wsparcie rodziców i dzieci w procesie wychowawczym. Należy w tym miejscu podkreślić, że respondenci wykazali się znajomością osób oraz instytucji, które sprzyjają zwalczaniu zjawiska przemocy domowej, wymieniając: GOPS, Sąd, Prokuratura, Policja, Straż Miejska, Pedagog, Psycholog, Szkoła, Nauczyciel, Wychowawca, Kościół, Niebieska Linia (tylko młodzież), PCPR.

Jak widzimy, respondenci zamieszkujący teren badanej gminy i miasta Borne Sulinowo widzą wiele możliwości pomocy nie tylko ofiarom przemocy domowej ale także w zapobieganiu powstawania zjawiska przemocy. Jednak szanse powodzenia w głównej mierze zależą od specjalistycznej i fachowej działalności wskazanych przez nich osób oraz licznych instytucji funkcjonujących w obszarze badanego regionu.

Ze względu, że zdecydowana większość badanych uważa przemoc za zjawisko, któremu należy przeciwdziałać ma duże znaczenie w budowaniu świadomości pozostałych mieszkańców. Takie postawy sprzyjają wspieraniu interwencji w zakresie ochrony osób krzywdzonych podejmowanych przez służby społeczne działające na terenie gminy i miasta Borne Sulinowo. Kluczowe wydaje się zadbanie o upowszechnienie informacji o kompetencjach służb i instytucji, które udzielają pomocy osobom krzywdzonym. Wiedza ta będzie przydatna zarówno dla świadków, jak i dla samych ofiar. Niezwykle ważna, wydaje się być promocja placówek mających w zakresie swoich kompetencji i działań udzielanie kompleksowej pomocy rodzinom dotkniętym przemocą oraz organizacji pozarządowych, które mogą wzbogacić i uzupełnić działania służb i instytucji. Istnieje także konieczność przygotowania służb takich jak: policja, prokuratorzy,

kuratorzy sądowi, członkowie zespołów interdyscyplinarnych do prowadzenia równoległych działań interwencyjnych wobec sprawców przemocy.

4. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Płeć badanej młodzieży (N=300)

Wykres 2. Rodzaj szkoły do której uczęszcza badana młodzież (N=300)

Wykres 3. Struktura rodzin badanej młodzieży (N=300)

Wykres 4. Płeć osób dorosłych (N=180)

Wykres 5. Wiek osób dorosłych (N=180)

Wykres 6. Struktura rodziny badanych osób dorosłych (N=180)

Wykres 7. Wykształcenie osób dorosłych (N=180)

Wykres 8. Badani jako świadkowie przemocy w swoim miejscu zamieszkania
(N=180) (N=300)

Wykres 9. Postrzeganie zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania badanych
(N=180) (N=300)

Wykres 10. Przejawy przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 11. Rodzaj przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 12. Przyczyny występowania zjawiska przemocy w miejscu zamieszkania
badanych (N=180) (N=300)

Wykres 13. Związek wykształcenia rodziców z występowaniem przemocy w rodzinie
w opinii badanych (N=180) (N=300)

Wykres 14. Czynniki wpływające na wzrost brutalności przemocy w miejscu
zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 15. Ofiary przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 16. Sprawcy przemocy w miejscu zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 17. Akceptacja swojej sytuacji przez ofiary przemocy w miejscu zamieszkania
badanych (N=180) (N=300)

Wykres 18. Przyczyny akceptacji swojej sytuacji przez ofiary przemocy w miejscu
zamieszkania badanych (N=180) (N=300)

Wykres 19. Deklarowane zachowania, które zostałyby podjęte w obliczu przemocy
wobec dziecka (N=180) (N=300)

Wykres 20. Wpływ informacji o osobach krzywdzonych w rodzinie na wywołanie silnych
emocji w opinii badanych (N=180) (N=300)

Wykres 21. Przemoc w rodzinie jako jej prywatna sprawa w opinii badanych
(N=180) (N=300)

Wykres 22. Osoby, które powinny zgłaszać przypadki występowania przemocy
w rodzinie w opinii badanych (N=180) (N=300)

Wykres 23. Działania sprzyjające zwalczaniu zjawiska przemocy w rodzinie w miejscu
zamieszkania badanych (N=180) (N=300)